Салтак чунĕ

...Сывалаканнисен палатинче эпир виççĕн выртаттăмăр.

Çанталăк кунтан-кун ăшăтса пычĕ, майĕпе пĕтĕм тавралăх симĕсленчĕ, йывăç çулçисем те сарăлчĕç, унтан пирĕн медсанбат вырнаçнă темĕн пысăкăш илемлĕ сад, кăпăш юрпа витĕннĕ пек, чечексем айне пулчĕ.

Каçсерен садра шăпчăк юрри янрарĕ, унта та кунта – кашни палата умĕнчех – е купăс, е патефон сасси илтĕнчĕ, хушăран юрлакансем те пулчĕç. Вăхăтран вăхăта малти линирен тупăсем пени тата пуç тăрринче фашистсен "юнкерсĕсем" хаяррăн ĕрлесе иртни, вĕсем хыççăнах хĕрлĕ çăлтăрлă истребительсем ыткăнни илтĕнмен пулсан. пирĕн пурнăç мирлĕ вăхăтри курорт пекех туйăнмаллаччĕ. Анчах та фронт пирĕнтен улт-çич çухрăмра кăначчĕ, кашни кун тенĕ пекех вăйлă артиллери налечĕсем туни илтĕнетчĕ, аманнисене те илсе килкелетчĕç, çавăнпа та хамăр вăрçăра пулнине манса кайма çукчĕ. Тем çинчен калаçсан та, сăмах-юмах юлашкинчен пурпĕрех çапăçусем, вăрçăра пулнă тĕлĕнмелле эпизодсем çине пырса тухатчĕ.

Пĕр каçхине, тухтăрпа сестрасем обход туса тухса кайсан, манпа хирĕç выртакан çамрăк кăна лейтенант палата чӳречине уçса ячĕ те, çывăхрах усăнса тăракан шурă чечексем çине пăхса, чылай вăхăт шухăша кайса ларчĕ. Унтан стена çинчи пăтаран гитара илсе унăн хĕлĕхĕсене йăвашшăн янратрĕ те ерипен юрлама пуçларĕ. Вăл ун чухне пур фронтовиксем те çав тери юратакан "Землянка" текен юрра юрларĕ... Малтан хуллен çеç, çăварне кăшт кăна уçса, сăмахĕсене шăл витĕр каласа юрларĕ, унтан çирĕпленсех, вăйлансах пычĕ унăн юрри. Юрланăçемĕн хăйĕн сăнĕ те улшăнса пычĕ, куçĕ те темле урăхларах çутăлчĕ...

Ку лейтенант пĕтĕмпе те вунтăххăра çеç кайнăччĕ-ха, çапах та вăрçăри хурапа шурра сахал мар тутанса пăхнăччĕ. Вăтам шкул пĕтерсен, командир пуласшăн çуннипе, вăл тӳрех çар шкулне вĕренме кĕнĕ, анчах икĕ уйăхранах вăрçă пуçланнă та – хăй ирĕкĕпе фронта кайнă. Кунта вара нумай тӳсме тивнĕ ăна, тем тĕрлĕ çапăçусенче те пулнă вăл, тыткăна лексе те тарса тухнă, виçĕ хут аманса сывалнă, каллех строя таврăннă, халĕ ак тăваттăмĕш хут суранланнă хыççăн выртатчĕ. Унăн çамрăк кăкăрне орденпа медаль капăрлатса тăратчĕç.

Тăванĕсем пулман унăн, хăй ача çуртĕнче ӳснĕ; çырусем пит сайра, ытти фронтсенчи юлташĕсенчен çеç илкеленĕ. Çав вăхăтрах унăн чĕринче сӳнми юрату çуннă...

Вунтăхăр çул! Эпир кашниех астăватпăр вăл вăхăта. Пĕр-пĕр илемлĕрех хĕр çĕр çинчи пĕтĕм хитрелĕхе пухса йышăннă пек курăнать, тĕнчери пĕр çын та сан пек юратма пултарас çук пек туйăнать. Çак лейтенант та, çар шкулĕнче чух хулана тухса çӳрекелесе,

хаҫат киоскĕнче сутă тăвакан пĕр Наташăпа паллашнă та ăс-тăнне ҫухатмаллах юратса пăрахнă.

Миҫе ҫĕр хут каларĕ-ши вăл пире ун ҫинчен! Хамăр унăн савнă хĕрне ĕмĕрне те курман пулсан та, ăна халь эпир пин ҫын хушшинче те палласа илме пултараттăмăр пулĕ. Пĕтĕмпех пĕлсе ҫитрĕмĕр эпир: Наташăн ҫӳҫĕ сăмала пек хура, куҫĕ - пиҫнĕ ҫĕмĕрт пек, сулахай пит-ҫăмарти ҫинче ҫаврака турпалли пур, шăлĕсем – ахах евĕрлĕ, калаҫнă чух вăл хĕр яланах хĕрелсе каять... Вăтам пӳллĕ, хулпуҫҫийĕ тăваткăлрах, утти вĕтĕ, пуринчен ытла ăна чечеклĕ сенкер платье килĕшет...

Наташа пурăнакан хула халĕ гитлеровецсен аллинче пулнă. Те тарса хăтăлнă Наташа, те унтах юлнă – лейтенант ăна пĕлмен. Тен, вăл тахҫанах асапланса вилнĕ пуль, тен, партизансем патне кайнă – нимĕн те паллă пулман. Ҫапах та лейтенант ăна малтанхи пекех юратнă, хĕрĕн сăнĕ унăн куҫĕ умĕнчен ҫухалман, ячĕ ҫăвартан кайман.

– Пĕлетĕр-и? – терĕ вăл пире пĕринче. – Эпĕ кашни ҫапăҫу умĕнех Наташăн сăнӳкерчĕкне кăларса пăхаттăм. Сире ку кулăшла туйăнать-и тен... Анчах эпĕ чăнах ҫавăн пек тăватăп. Наташа ҫине лайăх кăна пăхса илетĕп те, кайран вара вăл яланах манпа юнашар пынăн туйăнать, ҫавна пула чĕрере темле чарусăр вăй хутшăнать. Пĕрре, Ржев тăрăхĕнче, эпĕ хамăн взводпа тăшмана флангран пырса ҫапас тесе вăрмана кĕрсе кайрам... Нимĕҫсен унта засада пулнă-мĕн. Кăпăрах ҫавăрса илчĕҫ пире! Ну, эпĕ часрах круговая оборона турăм та юлашки патрон юлмиччен ҫапăҫас, терĕм. Пурпĕрех вилĕм... Ачисем манăн питĕ маттурччĕ: хăшĕсем Ҫĕпĕртен, хăшĕсем Атăл тăрăхĕнчен... Арăслансем пекех ҫапăҫрĕҫ ĕнтĕ, каламалли те ҫук. Фрицсене курăк ҫулнă пекех ҫулаҫҫĕ. Анчах лешсем те хытă тарăхрĕҫ пулмалла – пĕрисем вырăнне теприсем тухаҫҫĕ, ҫĕр айĕнчен шăтса тухнă пекех. Пĕр сехет пычĕ ҫапăҫу, иккĕмĕш сехет сине кайрĕ... Манăн взводран пĕтĕмпе те ҫичĕ ҫын ҫеҫ юлчĕ, ыттисем е вилнĕ, е йывăр аманнă. Патронсем те пĕте пуҫларĕҫ. Тăшмансен пуҫĕсем хамăртан аллă-утмăл метртра курăнаҫҫĕ. "Русс, сдавайсь!" – тесе кăшкăрма тытăнчĕҫ, сĕмсĕрленсех ҫитрĕҫ. Пĕтмелли курăнсах тăчĕ... Ҫав вăхăтра сасартăк Наташа ҫинчен аса илтĕм. Неушлĕ ăна курмасăрах вилес пулать? Йăпăрт кăна гимнастерка кĕсйинчен унăн сăнӳкерчĕкне кăларса пăхрăм. Наташа куҫĕ ман ҫине кӳренӳллĕн пăхнăн туйăнчĕ... "Ваня, парăнатăн-и вара?" – терĕ пек вăл мана. Чĕрем тăрук пĕҫерсе кайрĕ... "Взво-од, за мной, в атаку!" – тесе кăшкăрса ятăм та вара эпĕ, юлашки гранатăсене унталла та кунталла – ăҫта тăшман курăнать – ҫавăнталла вăркăнтарма тытăнтăм... Сиксе тăчĕ манăн "взвод" – хампа пĕрле ултă ҫын! Урра кăшкăрсах сиксе тăчĕ-ха! Граната хыҫҫăн граната ҫурăлать, автомат кĕпҫисем тытмалла мар хĕрсе кайнă... Вара, мĕн тетĕр? Тухрăмăр вĕт тимĕр ункăран! Нимĕҫсем тарса пĕтрĕҫ.., Аманнисене те хăтартăмăр... Тупата, ҫав Наташа ҫине пăхниех пулăшрĕ ҫавăн чух!

Ку сăмахсене çамрăк лейтенант пĕтĕм чĕринченех, ĕнентерсех каларĕ, çавăнпа та, унăн калавĕнче ачалла айванлăх пулнă пулин те, эпир ăна чăнласах йышăннă пек турăмăр. Кăшт кăна ĕненменниех ăна хытă кӳрентернĕ пулĕччĕ. Вунтăхăр çул! Чĕре çавăн пек çав ун чух...

Халĕ те, аллине гитара тытса, чӳрече умĕнчи чечексем çине пăхса юрласа ларнă чух та, лейтенант çав Наташа çинченех шухăшланă ĕнтĕ. Эпĕ ăна унăн куçĕ яланхи пек мар, темле урăхла çутăлма тытăнниничченех асăрхарăм. Паллах, ун умĕнче Наташа сăнĕ тăнă. Тен, ăна çав самнатра хăйĕн юррине Наташа çак чӳрече патĕнче, чечексем хушшинче тăрса итленĕ пек туйăннă пуль... Майĕпе юрлакаласа ларсан, вăл сасартăк вăйлă аккорд турĕ те хыттăнах юрласа ячĕ:

– До тебя далеко, далеко,
Между нами снега и снега,
До тебя мне дойти нелегко,
А до сметри четыре шага...

Унтан тата çĕнĕ аккорд илсе, юррăн тепĕр çаврăмне ачашшăн, пысăк туйăмпа юрласа вĕçлерĕ:

– Пой, гармоника, вьюге на зло,
Заплутавшее счастье зови,
Мне в холодной землянке тепло
От моей негасимой любви...

Гитара хĕлĕхĕсем янрама чарăнсан, лейтенант кăкăр туллин сывласа илчĕ те каллех шухăша кайнă пек пулчĕ, пĕр хушă ним чĕнмесĕр, чӳрече витĕр садалла пăхса ларчĕ.

– Аван юрă, – терĕ вăл унтан, – чĕренех пырса тивет...

– Куççуль кăларма та пултарать çав, – терĕм эпĕ те.

– Ну, куççуль çинченех калаçмăпăр, – килĕшмерĕ вăл манпа, пирус чĕркеме тытăнса, – салтакăн куççуль пулма пултараймасть... Макăракан салтак – салтак-и вăл?

– Ай-ай, ытла та тӳрĕ кастаратăн-çке! – сасартăк калаçăва хутшăнчĕ çав вăхăтра виççĕмĕш койка çинче выртакан кăвак çӳçлĕ майор. – Салтакăн чĕри çук, тесшĕн мар-и тата эс? Ай чунсăр пĕрене тетĕн-и ăна?

Майора эпир çывăрать пуль тесе шутланăччĕ, анчах вăл çывăрман иккен, чип-чиперех лейтенантăн юррине итлесе выртнă. Эпир калаçма пуçласан, тăрсах ларнă-мĕн.

– Кала-ха, – пуçĕпе лейтенант еннелле сулчĕ вал, – салтак вара, сан шутпа, ытти çынсем пекех чĕрĕ чун мар-и-мĕн? Калăпăр, санăн чĕрӳ пулман пулсан, хăвăн Наташуна çакăн пек юратма пултараттăнччĕ-и эс?

– Вăл апла та-ха... – тытăнарах тăчĕ лейтенант.

– Чĕре пурах эппин салтакăн, туйăмĕсем те пур унăн?

– Паллах, пур.

– А мĕн кирлĕ мара калаçатăн апла пулсаи?

– Килĕшмест салтака...

– Мĕн?

– Куççуль юхтарни...

– Салтака сĕлеке юхтарни килĕшмест, куççуль кăларни мар! – Майор малти сĕтел патне пырса пирус тивертрĕ. – Ниепле те йышăнма пултараймастăп сан теорине...

– Хăвăрăнне каласа парăр эппин.

– Калас тетĕп çав. А эс итле. Темле пулсан та, эп санран ытларах пурăнса курнă çын...

– Хирĕçместĕп.

– Эпĕ ĕнтĕ ватă салтак, çирĕм ултă çул пĕрмай çарта служить тăватăп, тăваттăмĕш вăрçа пурăнса ирттеретĕп. Ман чухлĕ юн курсан, тепри тахçанах ухмаха ернĕ пулĕччĕ, анчах эпĕ хăнк та тумастăп-ха. Чăнах та, нервăсем выляççĕ ĕнтĕ, анчах вăл ватлăх çывхарнă май та пулма пултарать. Пĕр сăмахпа калас-тăк, ман чĕре тахçанах чул пек хытса ларнă тес пулать. Çапах та эпĕ те макăрма пултаратăп иккен... Ĕненместĕн-и?

Майор пĕрре ман çине, тепре кăштах тĕлĕннĕ çамрăк лейтенант çине пăхрĕ.

– Хирĕçместĕп, вăрçă этемĕн чĕрине чăнахах та хытарать, çирĕплетет, унăн хĕрхенӳ туйăмĕ çухалса пырать. Ун вырăнне тăшмана курайманни ӳссе, тулса хăпарать, час-часах вăл курайманлăхран ним умĕнче те чарăнса тăман хаярлăх çуралса тухать... Ку пĕтĕмпех тĕрĕс. Вăл çапла пулмалла та ĕнтĕ. Анчах çапах та – ĕненĕр мана!– чи ватă фронтовикĕн те тепĕр чух чунĕ кӳтсе çитет, унăн куçĕ ирĕксĕрех шывланать...

Кăвак çӳçлĕ командир вăраммăн сывласа илчĕ. Эпир ытти чух та унăн калавĕсене питĕ юратса итлеттĕмĕр те, халь, вăл хăйĕн пурнăçĕнче уйрăмах паллă пулса юлнă саманта аса илнине сиссе, пушшех ним шарламасăр итлерĕмĕр.

– Иртнĕ çулхи август уйăхĕнче çакăн пек истори пулчĕ, – терĕ майор. – Тĕлĕнмелле истори... Нихçан та манас çук эпĕ ăна! Сычевка районĕнче тăшман оборонине çĕмĕрсе кĕрсе кайсан, виççĕмĕш кунĕнче эпир пĕр пысăк ял патне çитсе тухрăмăр. Нимĕçсен кунта вăйлă опорнăй пункт пулнă. Ăна вĕсем малтанах хатĕрлесе хунă – чакмалла пулсан часрах çĕнĕ оборона йышăнса ларма. Шуйттан чухлĕ дзотсем, курăнми огневой точкăсем лартса тултарнă, темиçе рет йĕплĕ пралук карнă... Ну, ун пеккисене ĕнтĕ наступленисенче пулнă кашни çынах курнă, хăвăрах пĕлетĕр. Кăпăр-капăрах çĕмĕрсе кĕрсе кайма çук, çамкана ыраттарма пулать! Çакăнта самаях тапаçланмалла пуласси ял патне çывхарма пуçласанах сисĕнчĕ. Сăмах артиллерипе минометсене патăмăр... Хĕрĕх пилĕк минут пĕр чарăнмасăр

тӳпкерӗç вӗсем, ялта снаряд е мина ӳксе çурӑлман вырӑн та юлмарӗ пулӗ. Нумай çуртсем ишӗлсе анчӗç, теприсем çунма тытӑнчӗç...

– Малалла!– команда патӑм вара эпӗ пӗтӗм батальона.

Виçӗ ротӑпа виçӗ енчен пӗр тӑрук пырса кӗме план тунӑччӗ. Ротӑсем харӑсах çӗкленчӗç, пӗр 200 метр пек хӑвӑртах малалла шурӗç, анчах урӑх каяймарӗç – тӑшман пулеметсемпе автоматсенчен каллех тӳсмелле мар çунтарма тапратрӗ. Пуçа çӗклеме те çук. Пӑр çунӑ пекех çӑваççӗ пульӑсем... Анчах ялӗ инçе те мар ӗнтӗ, пулсан пулӗ пӗр 250-300 метр. Тепре тӑрса чупмалла кӑна, анчах çынсене нумай çухатма пулать. Çавӑнпа та ирӗксӗрех çӗр çумнерех лӑпчӑнса выртма тивет.

Темиçе минутран, эпир хускалманнине кура пулас, нимӗçсем кӑшт сайрарах пеме пуçларӗç. Эпӗ пуçа умри тӗмескерен çӳлерех çӗклерӗм те бинокльпе пӑхса сӑнама тытӑнтӑм. Манӑн тӑшманӑн чи çывӑхри огневой точкисене палӑртас килетчӗ. Сулахайран сылтӑмалла йӗркипе пӑхса пытӑм... Çав вӑхӑтра, сасартӑк, пӗр ишӗлнӗ арпалӑх хыçӗнчен хӗрарӑм чупса тухрӗ. Чип-чипер вырӑс хӗрарӑмӗ – шурӑ тутӑрпа, хура пиншакпа, хӑрах аллипе чӗчӗ ачине çӗкленӗ, тепринпе пӗр тӑват-пилӗк çулхи ачине çавӑтнӑ. Ним тытӑнса тӑмасӑрах, унталла-кунталла пӑхмасӑрах, вӑл пирӗн паталла чупрӗ... Чӗре яштах турӗ манӑн... Бинокле çӗмӗрсе пӑрахас пекех пӑчӑртаса лартрӑм...

Хӗрарӑм хире чупса тухсанах, нимӗçсем ӑна хыçран пеме тапратрӗç. Пур енчен те переççӗ, çутӑлакан пульӑсем ун çуммипех ирте-ирте каяççӗ, анчах вӑл çаплах чупать, çаплах чупать... Пур вӑйне пухса, каялла çаврӑнса пӑхмасӑр, пирӗн паталла чупать!

Майор хӑйӗн калавне лӑпкӑнах пуçланӑччӗ, анчах ку тӗле çитсен, палӑрмаллах пӑлханма пуçларӗ. Вӑл пирус тӗпне умлӑн-хыçлӑн ӗме-ӗме илчӗ, унтан ӑна чӳрече витӗр тулалла ывӑтрӗ те, ура çине тӑрса, каллӗ-маллӗ уткалама тытӑнчӗ.

– Эпӗ вут çинче выртнӑ пек выртрӑм... Хӗрарӑм хамӑр паталла çывхарнӑ май ӑна пит лайӑх куракан пултӑм эпӗ: унӑн шурӑ тутри ӗнси çинелле анса ларнӑ, çӳçӗ сапаланса çилпе вӗлкӗшме тытӑнчӗ, питçӑмартийӗ тӑрӑх куççулӗ юхать... Тахӑш самантра бинокле куç патӗнчен илсе хамӑн боецсем çине пӑхрӑм та, вӗсем пурте, нимӗçсен пульлисенчен асӑрханмаллине манса кайсах, пуçӗсене çӳлелле çӗкленине куртӑм – пурте çав хӗрарӑм çине куç илмесӗр пӑхаççӗ иккен... Çитет-и вӑл пирӗн пата, çитеймест-и? Ах, çиттӗрччӗ, ах, ан лектӗрччӗ ӑна!– тенӗ ӗнтӗ кашниех...

– Нимӗçсем çаплах печӗç, пур енчен те печӗç ӑна. Пулеметсенчен çеç мар, минометсенчен те кӗрслеттерме тытӑнчӗç вӗт, ирсӗрсем! Акӑ, пӗр мини унран инçетрех те. мар вӑркӑнса çурӑлчӗ. Хӗрарӑм ӳкрӗ. Вилчӗ, пӗтрӗ ку, терӗм эпӗ... Çук, вилмен иккен-ха... Каллех тӑчӗ, каллех чупа пуçларӗ. Анчах паçӑрхи пек хӑвӑрт чупаймарӗ вӑл, пӗр енчен тепӗр еннелле сулӑнса кайрӗ, çавӑн пирки сылтӑм аллипе ачи те çӗр çийӗн сӗтӗрӗнсе пычӗ.

Ачин пичĕ – чĕп-чĕр юн, вăл чĕрри-виллине те уйăрса илмелле мар... Хĕрарăм пирĕн пата çитесси пĕтĕмпе те пĕр çĕр метр çеç юлчĕ, анчах та вăл çак вилĕм хирĕ урлă чĕррĕнех каçса çитес шанчăк пит сахал пулчĕ çав, нимĕçсем хытăран хытă печĕç. Вĕсем ăна епле пулсан та вĕлермех тăрăшрĕç... Унтан мĕнле пулнине астумастăп, анчах та эпĕ çак самантра хамăн куççуль юхса аннне туйса илтĕм... Ăнлантăр-и çавна? Эпĕ, ватă салтак, хам пурнăçра тем те пĕр курнă çын, куççулĕпех макăрса ятăм вĕт! Салтак чунĕ те чăтаймасть иккен тепĕр чух!

– Вперед, в атаку!– мĕн вăй çитнĕ таранах хыттăн кăшкăрса команда патăм та вара эпĕ, хамăн боецсем вырăнтан тăни-тăманни çине пăхмасăрах, малалла, çав ачаллă хĕрарăм патнелле ыткăнтăм... Эпĕ хăйĕн еннелле чупнине курсан, вăл та ман паталла чупрĕ. Темиçе самантран эпĕ ăна ачи-мĕнĕпех ыталаса илтĕм...

– Тăвансем, тăвансем... Юлташсем, çăлăр!– теме çеç пултарчĕ вăл, унтан, халтан кайса çитнипе, çавăнтах ӳкрĕ.

– Нумайййăн-и вĕсем?–кăшкăрса ыйтрăм эпĕ, хăвăртрах ун патне кукленсе

– Икçĕр çын та пулĕ... Тупăсем, пулеметсем нумай... – Хĕрарăм ниепле те сывлăш çавăрса илеймерĕ.

– Халех вĕсем пĕри те пулмаççĕ!– каллех кăшкăртăм эпĕ ăна илттерме тăрăшса, мĕншĕн тесен пирĕнтен темиçе метрта пысăк мина ӳксе çурăлчĕ. Осколоксем хăлха çуммипех чашкăрса иртсе кайрĕç. – Эсĕ вырт çак воронкăра, кайран килĕпĕр сан патна!

Нимĕн те хăрушă пулмарĕ пирĕншĕн... Эпĕ хĕрарăмпа темиçе сăмах хушнă вăхăтра манăн боецсем ялăн анкартийĕсем патнех çитме ĕлкĕрнĕ. Чарусăр хаярлăхпа штурмласа кĕрсе кайрăмăр вара эпир çак яла. Боецсем пуринчен ытларах винтовкăсенчен, автоматсенчен персе мар, штыкпа, пăшал кĕпçипе, çумри кинжалсемпе ĕçлерĕç. Траншейăсемпе окопсенче нумай фашистсем аллисене çĕкленине куртăм эпĕ, анчах вĕсене пĕрине те каçару пулмарĕ. Ултă тупă, пулеметсем, минометсем – тĕп-тĕрĕссипе! – пирĕн алла лекрĕç, çав кунах тăшмана хирĕç пеме тытăнчĕç.

Майор калама чарăнчĕ. Пĕр вăхăт палатăра никам çук пекех пулчĕ. Эпир майоран калавне итлесе тĕлĕннипе шарламарăмăр, вăл хăй, çавăн чухне ĕçсем мĕнле иулса иртнине аса илсе, тăруках лăпланаймарĕ пулас. Чылайран, вăл çĕнĕ пирус чĕркесе тивертсен тин, сăмах тепĕр хут пуçланчĕ.

– Çапла вăл салтакăн чунĕ, – терĕ майор. – Çиелтен пăхсан çеç хытса ларнă пек туйăнма пултарать...Шаларах кĕрсе пăхсан – урăхла иккен, пачах урăхла! Вăл çав тери юратма та пултарать, вĕçĕмсĕр савăнма та пĕлет, хурланни те пулать унăн. Ну... курайманлăхĕнчен илсен, салтак чунне никам чунĕ те çитмест çав...Салтак чĕринче чăн-чăн курайманлăх вĕреме пуçласан, тытăнса кăна тăр вара!

Каллех пĕр хушă шарламасăр лартăмăр. Чĕрене кĕрсе ларнă тĕрĕс сăмаха хирĕç мĕн калăн?

– Леш хĕрарăма кайран куртăр-и?– ыйтрĕ унтан лейтенант. – Кам пулнă вăл?

– Эпир ăна ачи-пăчипех госпитале ăсатрăмăр, – терĕ майор. – Хăй вăл çав ялти учительница пулнă, упăшки Хĕрлĕ Çар командирĕ пулнăшăн вĕлересрен хăраса, нумай вăхăт фашистсенчен подвалта пытанса пурăннă. Эпир çывхарса çитнине курсан вара, тарма шут тытнă... Тахçанчченех аса илсе пурăнтăмăр1 ăна. Эпир пĕрмай малалла кайса пытăмăр, нумай ялсемпе хуласене фашистсенчен тасатса ирĕке кăлартăмăр, анчах та çăлăнăç шыраса пирĕн пата вилĕм витĕр чупса пынă икĕ ачаллă хĕрарăм сăнĕ пĕрмаях куç умĕнче тăчĕ...

1943, июнь. Курск облаçĕ.

Агаков, Л. Салтак чунĕ : [калав] // Агаков, Л. Этем телейĕ / Леонид Агаков. – Шупашкар, 1959. – С. 355-373.